

การเรียนรู้วัฒนธรรมการจัดระเบียบวินัยร่างกาย แบบอำนาจในตนของทหารเกณฑ์

Enculturation of disciplined the biopower of enlisted

อิทธิพงษ์ ทองศรีเกตุ¹ และ กนกวรรณ ธารวรรณ²

Ittipong Thongsrikate and kanokwan Tharawan

¹ ศศ.ม.(วิจัยประชากรและสังคม) นักศึกษาปริญญาโท สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

² Ph.D. (มานุษยวิทยาการแพทย์) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การจัดระเบียบวินัยร่างกายแบบอำนาจในตนของทหารเกณฑ์ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาในการศึกษา เพื่อที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดการแสดงออกของความรู้สึกและพฤติกรรมต่างๆของทหารเกณฑ์ โดยมีตัวผู้วิจัยเข้าไปเป็นทหารเกณฑ์ในค่ายทหารแห่งหนึ่งของกองทัพบกและมีเพื่อนทหารเกณฑ์ที่เข้ารับการฝึกเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการศึกษาพบว่า การฝึกทหารเกณฑ์มิได้มุ่งหมายที่จะเอาแต่การฝึกกำลังหรือพลังที่มีอยู่ภายในร่างกายเพียงอย่างเดียวแต่ได้ใส่วิธีการคือ “ชุดความรู้ของความเป็นทหาร” ใส่ลงในร่างกายของทหารเกณฑ์แต่ละนาย ที่มีเดิมเพียงชุดความรู้เพียงชุดเดียว แต่มีความเชื่อมโยงในลักษณะโครงข่ายความสัมพันธ์ของชุดความรู้ชุดต่างๆไม่ว่าจะเป็น ประวัติศาสตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสงคราม การรบ ด้านการแพทย์ (ความสมบูรณ์ของร่างกายที่จะเข้ารับการฝึก) นันทนาการ(การทำงานของอำนาจด้านบวกในทางที่สร้างสรรค์) เพศวิถี (ร่างกายของบุรุษเพศที่มีความเข้มแข็ง) ฯลฯ หยอยใส่ให้กับผู้ที่เข้ารับการฝึกเป็นทหารเกณฑ์ โดยมีการทำให้ “กลัว” ด้วยการลงโทษเป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนการทำงานของอำนาจของสถาบันทหารแห่งนี้ ให้ดูมีความชอบธรรมและดำเนินไปโดยปราศจากคำถามของผู้ที่ได้รับผลของอำนาจซึ่งมีการโต้ตอบระหว่างอำนาจที่กดทับ ความเป็นทหารเกณฑ์ที่ถูกสถาบันทหารผลิตขึ้นมานั้น ผู้ที่เป็นทหารเกณฑ์จะได้รับความรู้หรือมีความรู้ชุดหนึ่งที่เป็นอำนาจทั้งด้านบวก และด้านลบ (การกระทำและการลงโทษ) เข้าไปจัดการกับตัวของทหารเกณฑ์แต่ละคน การจัดการที่เกิดขึ้นที่ว่านี้จึงกลายเป็นการจัดการแบบ “อำนาจในตน” เพื่อให้ดำรงอยู่ในค่ายทหารแห่งนี้ได้อย่างปกติ

คำสำคัญ : อำนาจในตน

ABSTRACT

Enculturation of disciplined the biopower of enlisted. The researcher used ethnographic research method in the study. The researcher has embedded as a conscript to learn the culture and life encouraging the draftees to express their feeling and behaviors in army with friends as key informant. The results showed that Military training criteria are not meant to be kept a training force or energy within the body alone, but not put method. “The knowledge of the military” put into the body of each of the military draft. Not only had a single set of knowledge. But are linked in a network of relationships of the various combinations of knowledge, be it. Sites with content about the war, the Battle of the medicine (the integrity of the body to receive training) Recreation (operation of the positive aspects in a creative way) sexuality (the body of men sex is strong), etc. . Gradually add to those who received military training criteria. By making “Fear” is powered by fixing works of the power of this military institution. The view is justified And proceeded without the question of who has the authority, which has been the result of the interaction between the power of a press. The military draft was produced to military institutions. Who is enlisted to get the knowledge or the knowledge of the power set of both positive and negative (actions and penalties) to deal with the enlisted men each? Management happens that this became a managing “biopower” to make the existence of the camp as usual.

Keywords : Biopower

บทนำ

หากกล่าวถึงสถาบันที่มีความเป็นระเบียบวินัย ดูสง่างาม มีผู้คนให้ความเคารพและให้เกียรติในยศถาบรรดาศักดิ์ มีหน้ามีตาทางสังคมอย่างมีระบบขนชั้นของสังคมไทยยังคงให้ความสำคัญกับการเป็นเจ้าคนนายคน รวมถึงการเป็นที่พึ่งของประชาชนทั้งในยามศึกสงครามแม้แต่ในยามที่สงบเรียบร้อย สถาบันที่มีอำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จในการบริหารจัดการภายในองค์กร (สายพิณ ศุภทรมงคล, 2543 : 4) ที่ดูเหมือนว่าเป็นระบบปิดถูกล้อมและตีกรอบด้วยข้อกำหนดที่สร้างขึ้นมาเพื่อเป็นตารางการดำเนินการ ดำเนินการผลิตซ้ำเพื่อให้สายตาของคนภายนอกเห็นว่าสิ่งที่อยู่ภายในระบบที่เรียกว่า “ทหาร” นั้นต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่ได้กำหนดขึ้นมาขณะภาพเดิมๆของทหารนั้นยังคงไม่เปลี่ยนแปลงแม้ว่ายุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไปจากวาทกรรมชุดเดิมที่ได้ถูกผลิตซ้ำครั้งแล้วครั้งเล่าทำให้ “ทหาร” การเป็นตัวแบบของการมีระเบียบวินัย (Discipline) ที่มีแนวคิดเรื่องอำนาจและความรู้ (Power and knowledge) อยู่เบื้องหลัง ยังรวมไปถึงการแสดงออกถึงความแข็งแกร่งนัยคือความเป็นผู้ชาย ที่ต้องดูแข็งแรง อันเป็นภาพลักษณ์เฉกเช่นเดียวกับการเป็นทหาร (สุชาติา ทวีสิทธิ์, 2547, ธีรยุทธ บุญมี, 2551 : 161-162, อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2552: 60-61)

ทหารเกณฑ์นัยที่บ่งบอกถึงการทำหน้าที่ของชายไทยเมื่อมีอายุครบยี่สิบเอ็ดปีบริบูรณ์ ด้วยกรอบที่กำหนดขึ้นมาว่าด้วยเรื่องของความเป็น “ชาติ” ที่มีพลเมืองจำนวนมากพอสมควร พลเมืองเหล่านั้นมีการสืบเชื้อสายเป็นเผ่าเดียวกันอยู่และอาศัยร่วมกันเป็นปึกแผ่น มีอาณาเขตที่เรียกว่าประเทศของตน มีประมุขที่เป็นคนในชาติเดียวกัน เป็นองค์ประกอบที่ทำให้ชาติหรือรัฐนั้นดำรงอยู่ได้ด้วยเอกราช (กองข่าวสารทหารเรือ, 2543:18) พลเมืองจึงหมายรวมถึงการทำหน้าที่ของประชาชนชาวไทย หรือประชาชนชาวไทยที่มีหน้าที่ตามกฎหมายที่ได้กำหนดไว้ เมื่อถึงคราวที่ต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของพลเมือง ภายใต้กรอบ

ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ในหมวดที่ 4 ว่าด้วยหน้าที่ของชนชาวไทยในมาตรา 69 ระบุว่าบุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พักภัย ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ถือเป็นหน้าที่ของพลเมืองที่เป็นชนชาวไทยทุกคนต้องปฏิบัติ ในส่วนของการรับราชการทหารนั้นมีการกำหนดเป็นพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พุทธศักราช 2497 กำหนดไว้ในส่วนของมาตรา 7 ระบุว่า ชายที่มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย มีหน้าที่รับราชการทหารด้วยตนเองทุกคน และมาตรา 8 การรับสมัครบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการให้กระทำโดยวิธีตรวจเลือก หรือจะรับเข้าเป็นทหารกองประจำการโดยวิธีอื่น ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้ ด้วยตัวกฎหมายนี้เองจึงทำให้การเกณฑ์ทหารและการเป็นทหารเกณฑ์ของบุคคลได้อุบัติขึ้น

การเกณฑ์ทหารที่ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลที่เป็นเพศชาย (ประสงค์ สุ่นศิริ, 2542: 3) หากพิจารณาในส่วนของความสมัครใจแล้วคงแบ่งคำตอบออกเป็นสองส่วนนั่นคือ การเป็นทหารด้วยความสมัครใจและการเป็นทหารด้วยความไม่สมัครใจ อย่างไรก็ตามกระบวนการทั้งสองก็ยุติลง ด้วยกระบวนการที่ถูกประกอบสร้างขึ้นเพื่อคัดเลือกคนเข้าไปเป็นทหาร ขณะที่ภาพของทหารยังคงเป็นภาพของบุคคลที่อยู่ในระเบียบวินัย ดูแข็งแรง และสง่างาม ดังที่ฟูโกต์ได้กล่าวไว้ว่า ทหารนั่นคือ ผู้ที่เมื่อเห็นแต่ไกลก็ต้องรู้ว่าเป็นทหารเนื่องจากมีเครื่องหมายบ่งชี้ติดตัวอยู่ อันได้แก่ ความแข็งแกร่งและหาญกล้าซึ่งเป็นเครื่องหมายที่มีตามธรรมชาติ รวมถึงเครื่องหมายแสดงความภาคภูมิใจ ร่างกายของทหารนั้นเปรียบดังตราสัญลักษณ์แสดงพลังกำลังและความมองอาจ (ทองกร โภคธรรม, 2547 : 3) การทำเช่นนี้ได้ทหารต้องอยู่ในระเบียบนั่นคือ การฝึกฝนที่เป็นการสร้างระเบียบวินัย โดยในแต่ละปีจะมีบรรดาชายฉกรรจ์ที่มีอายุ 21 ปีบริบูรณ์เข้ามาตรวจเลือกเพื่อเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการหรือทหารเกณฑ์

เป็นประจำทุกปี ขณะที่ตัวเลขคร่าวๆของจำนวนทหารเกณฑ์ในประเทศไทย ณ ปี 2555 มีจำนวนทั้งสิ้น 103,555 นาย รวมหมดทุกเหล่าไม่ว่าก็ยุคก็สมัย ตั้งแต่ก่อสร้างสร้างเมืองการเกณฑ์พลเพื่อเข้าเป็นกองทหารยังคงดำเนินอยู่ให้เห็น ถึงปัจจุบัน แม้ว่าปัจจุบันสงครามได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากการใช้กำลังคนมาเป็นการรบทางเทคโนโลยีแล้วก็ตามแต่ละประเทศยังคงให้ความสำคัญกับการมีกองกำลังทหารสำหรับป้องกันประเทศยังเป็นเรื่องสำคัญ ภาพของทหาร (เกณฑ์) ยังคงเป็นภาพชุดเดิมคือเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยได้รับการยกย่องว่าเป็น “รั้วของชาติ” ในยามศึกสงครามและเป็นที่พึ่งของประชาชนในยามเดือดร้อนดัง พระบรมราโชวาทของล้นเกล้ารัชกาลที่ ๕ ดังข้อความที่ว่า “ทหารคือผู้ที่ได้รับเกียรติอย่างสูงจากประชาชนทั้งชาติ ให้เป็นสุภาพบุรุษถืออาวุธป้องกันประเทศ ทหารเป็นผู้เสียสละประโยชน์สุขส่วนตัว เพื่อความผาสุกของประชาชนและความอยู่รอดของชาติ ทหารคือผู้ที่รักและบูชาเกียรติยศมากกว่าเงิน” กระนั้นกว่าที่สถาบัน ค่ายทหารจะปรับเปลี่ยนพลเรือนให้เป็นทหารเกณฑ์ที่มีธรรมเนียมแบบทหารได้จึงไม่ใช่เรื่องง่าย สถาบันค่ายทหารจึงอาศัยการฝึกที่มีขั้นตอนกระบวนการทำงาน ที่ให้รายละเอียดกับการปฏิบัติมากกว่าการสอน มีกระบวนการฝึกที่ชัดเจนตาม ลำดับขั้น และในแต่ละขั้นนั้นก็ยังมีการทำงานของอำนาจที่มองเห็นและมองไม่เห็น ควบคู่ไปกับการฝึกจนเกิดการผสมผสานเข้าไปในร่างกายและจิตใจของผู้ที่เข้ารับการฝึก จนกลายเป็นความเชื่อเป็นวิถีการปฏิบัติจนกลายเป็น “วัฒนธรรม” แบบ ทหารที่ติดตัวทหารเกณฑ์เหล่านั้น

การเรียนรู้วัฒนธรรมการจัดระเบียบวินัยร่างกายแบบอำนาจในตน ของทหารเกณฑ์ จึงเป็นการเรียนรู้เรื่องราวของพลเรือนที่ต้องเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ใน ค่ายทหารที่ถือว่าการเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตในวัฒนธรรมแบบปกติเป็น วัฒนธรรมแบบทหารเกณฑ์ที่มีการทำงานของอำนาจวินัยเพื่อก่อให้เกิดความ มีระเบียบวินัยแก่ทหารเกณฑ์ที่เข้ารับการฝึก ผ่านการศึกษาด้วยตัวผู้วิจัยเข้าไป เป็นทหารเกณฑ์ทำการเรียนรู้เรื่องราวของกรรมวิธีเปลี่ยนพลเรือนให้เป็นทหาร

เกณฑ์ตั้งแต่ขั้นตอนแรกของการฝึกจนถึงสิ้นสุดการฝึกของสถาบันค่ายทหาร เพื่อให้ได้คำตอบซึ่งวัฒนธรรมของผู้ที่เป็นทหารเกณฑ์เท่านั้นที่จะรับรู้ถึงวัฒนธรรมอันจำเพาะของสถาบันค่ายทหาร

วิธีวิทยา

บทความชิ้นนี้เขียนโดยใช้ข้อมูลจากโครงการวิจัยเรื่อง “ทหารกับคน : บนเส้นทางการสร้างระเบียบวินัยและการต่อต้าน” ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic Research) โดยมีตัวผู้วิจัยเป็นเครื่องมือหลักที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการสมัครเป็นทหารเกณฑ์ ณ ค่ายทหารแห่งหนึ่งในความดูแลของกองทัพบก ผู้วิจัยได้ทำการเรียนรู้วิถีชีวิตในค่ายทหารพร้อมกับเพื่อนทหารเกณฑ์ที่เข้ารับการฝึกในผลัดที่ 2/55 เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดการแสดงออกของความรู้สึกและพฤติกรรมต่างๆของทหารเกณฑ์จนได้ข้อมูลเพียงพอที่จะนำไปวิเคราะห์ แผลผล สรุปผลหรือสร้างทฤษฎีเพื่อใช้อธิบายวิถีชีวิตท่ามกลางระเบียบวินัยของทหารเกณฑ์ ผู้วิจัยเข้าร่วมทุกขั้นตอนของการฝึกทหารเกณฑ์ตั้งแต่สัปดาห์แรกจนถึงสัปดาห์สุดท้ายของการฝึก สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้แนวทาง (Follow on theory) ในการเดินทางหาผู้ให้ข้อมูลไม่ว่าทหารเกณฑ์ผู้นั้นจะมีสถานะอย่างไรเพียงแต่ขอให้ตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นต่อคำถามที่ผู้วิจัยสอบถามได้ในระดับที่ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลที่ได้้นั้นมาทำการวิเคราะห์เป็นผลการศึกษา ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตเป็นหลักเมื่ออยู่ในสนามของการศึกษา (ค่ายทหาร) จัดบันทึกประเด็นที่ได้จากการสังเกต ใช้การพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ สร้างสัมพันธ์มิตรระหว่างเพื่อนทหารเกณฑ์ด้วยกัน สอบถามความเป็นอยู่ทั่วไป การทักทาย ทำความรู้จัก ใช้การตีความจากพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับเพื่อนทหาร ข้อความที่เขียนลงในสมุดประจำตัวของเพื่อนทหารและตีความจาก

ข้อความในกระดาศที่เพื่อนทหารเขียนถึงการฝึก พร้อมกับการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการในช่วงของการฝึกและใช้การสัมภาษณ์ระดับลึกเมื่อเสร็จสิ้นการฝึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีกรอบแนวคิด (Concept) อันได้จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี หลังจากนั้นก็จะนำข้อมูลที่ได้จากภาคสนามมาจัดเป็นคลังข้อมูลพร้อมกับแยกย่อย จัดเป็นชุดๆ แล้วค่อยนำข้อมูลที่จัดเรียงไว้มากำทำการเรียงร้อยเป็นเรื่องราวโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

1.วัฒนธรรมการจัดระเบียบวินัย (Power of discipline) ของสถาบันค่ายทหาร

ตลอดระยะเวลาของการฝึกทหารเกณฑ์ ชุดวิชาที่ว่าด้วยความเป็นทหารต่างถูกทยอยใส่ในร่างของทหารเกณฑ์ผู้ที่เข้ารับการฝึกใส่สภาพทหารแทนที่สภาพพลเรือนแบบเดิม กระบวนการลบล้างหรือถอดถอนพฤติกรรมดั้งเดิมเพื่อเปลี่ยนแปลงบทบาทและหน้าที่ของตนเอง (Self-role transformation process) จากเอกเทศสู่วินัยร่วมในหมู่คณะ (Denisoff and Wahrman, 1979:181) ด้วยการฝึกที่มีทั้งกลางวันและกลางคืน สำหรับการฝึกกลางวันนั้นจะเน้นการฝึกที่ต้องใช้กำลังจากร่ายกายเป็นหลัก ส่วนเวลากลางคืนจะเป็นชั่วโมงอบรมนับว่าเป็นบรรยากาศอีกอย่างหนึ่งของการฝึกที่มีได้ใช้ร่างกายในการฝึกแต่เป็นการฝึกให้มีความเข้มแข็ง อีกเหิมให้เกิดขึ้นภายในจิตใจ คือการฝึกความภาคภูมิใจในความเป็นทหาร เชื่อมั่นในตัวเอง เชื่อมั่นในกองทัพ (หลวงวิศิษฐ์ ยุทธศาสตร์และดำเกิง อภิชาติบุตร, 2507:110) นอกจากการมีร่างกาย บุคลิก ลักษณะท่าทางแบบทหารแล้วจำเป็นต้องใส่ความมีเกียรติ ศักดิ์ศรีแบบทหารหรือความภาคภูมิใจในวิชาชีพ สิ่งเหล่านี้ได้รับการปลูกฝังไว้ในชั่วโมงของการอบรมที่ดำเนินไปทุกค่ำคืนตลอดช่วงเวลาของการฝึกยกเว้นเสียวันเสาร์-อาทิตย์ ปกติจะเริ่มเวลา 1 ทุ่มโดยประมาณและจะแล้วเสร็จเวลา 2 ทุ่ม ภายในชั่วโมง

ของการเรียนในห้องเรียน ชุดความรู้เกี่ยวกับทหารทำการถ่ายทอดผ่านการเล่าประสบการณ์จากสิบเวร ผู้ฝึก (ณัฏยา กระจ่างสินธุ์, 2540:162) ผ่านสื่อวีดิทัศน์ ที่เกี่ยวกับการทำหน้าที่ของทหาร บทเพลงที่ปลุกใจความเป็นทหาร ภาพพระราชกรณียกิจของพระเจ้าอยู่หัว การสวนสนามของทหารรักษาพระองค์ ภาพและเหตุการณ์ความไม่สงบของชายแดนใต้ ภารกิจของทหาร หน้าที่ของทหาร คุณธรรมของทหาร เรื่องราวทางประวัติศาสตร์อย่างตำนานสมเด็จพระนเรศวร เป็นต้น ทำให้ผู้ที่เป็นทหารเกณฑ์ได้รับรู้ รับทราบเกี่ยวกับตัวตนของตนเองในฐานะที่เป็นทหาร ตอกย้ำ และสร้างภาพจินตนาการเกี่ยวกับทหารให้กับตนเอง (Looking glass-self) ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือความเชื่อมโยงของอำนาจผ่านวาทกรรมหรือชุดความรู้ ที่ทำการผลิตความรู้ขึ้นมาเข้ามาครอบครองตัวทหารเกณฑ์ แต่ละคน (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2545:45) ที่จะรับเอาแล้วนำไปปฏิบัติก่อให้เกิดการปกครองภายในตนเอง (Biopower) ที่ดำรงอยู่ภายในปริณิณทลของความ เป็นทหารเกณฑ์

กล่าวได้ว่าสถาบันค่ายทหารได้สร้างกลไกของการฝึกทั้งภาคสนาม และฝึกทางจิตใจด้วยการเสริมแรงให้กับทหารเกณฑ์อันมีภาพจินตนาการที่ยิ่งใหญ่นั้นคือเป็นผู้ที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี เป็นสุภาพบุรุษถืออาวุธป้องกันประเทศ มีอุดมการณ์หรืออุดมคติที่ต้องสละชีพเพื่อชาติเมื่อถึงเวลา หรือมีจิตใจที่ต้องเข้มแข็งในยามศึกสงคราม เป็นที่พึ่งของประชาชนในยามทุกข์ร้อน ทำการส่งผ่านให้กับทหารเกณฑ์ด้วยการอบรม สอน พูด บอกเล่าประสบการณ์ ฝึกฝน จนเห็นว่าการเป็นอาชีพทหารถือเป็นเรื่องที่น่าภาคภูมิใจ (ประสงค์ สุ่นศิริ, 2542 : 3) นอกจากนั้นการทำงานของอำนาจยังครอบคลุมสิ่งที่เป็นลายลักษณ์อักษร คือตัวบทกฎหมายนั้นคือรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้ชาวไทยทุกคนต้องรับราชการทหาร ว่าด้วย “บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการรับการศึกษา อบรม ฯลฯ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 มาตรา 7 บัญญัติว่า “ ชายที่มีสัญชาติ

เป็นไทย” และการได้มีสัญญาติไทยเป็นไปตามพระราชบัญญัติสัญชาติไทยตามกฎหมาย มีหน้าที่รับราชการทหารด้วยตนเองทุกคน พ.ศ.2508 ดังนั้นหน้าที่ของชายไทยทุกคนต้องรับราชการทหาร พุดง่าย ๆ ว่า “ต้องไปเกณฑ์ทหาร” ซึ่งการรับใช้ชาติด้วยการเป็นทหาร เป็นเรื่องที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี เพราะสถาบันทหารจะฝึกฝนผู้เข้ารับราชการทหารให้มีระเบียบวินัย ฝึกหัดวิชาชีพ เพิ่มพูนความรู้ในด้านต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์และมีคุณค่าอย่างมากแก่ทหารเกณฑ์ทุกคน

2.วัฒนธรรมการเกณฑ์ทหารที่เชื่อมโยงกับอำนาจของสถาบันอื่น

การเกณฑ์ทหารหรือการมีทหารไว้ป้องกันบ้านเมืองมีมาตั้งแต่เริ่มสร้างบ้านแปลงเมืองในกรุงสุโขทัย ดำรงอยู่ในรูปแบบของแรงงานทาสเป็นการควบคุมแรงงานคนมาทำงานให้แก่ทางการ มีการสักเครื่องหมายเพื่อให้เป็นสัญลักษณ์บ่งบอกถึงสังกัด เรียกว่า “เลก” “เลข” โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกว่าด้วยเรื่องความสูงของร่างกาย คือ ชายฉกรรจ์ที่มีความสูงเสมอไหล่ 2 ศอก ครึ่งจะถูกเกณฑ์แรงงานไปทำงานต่างๆโดยมีมูลนายเป็นเสมือนเจ้าชีวิตที่คอยควบคุมและคุ้มภัย (อकिन รพีพัฒน์, 2518 : 252) รัชสมัยของล้านเกล้ารัชกาลที่ 5 ทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับการเลิกระบบไพร่ ด้วยการออกพระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร ด้วยเหตุผลสำคัญเพื่อป้องกันมิให้ไพร่ที่เป็นกำลังพลที่สำคัญของบ้านเมืองตกอยู่ภายใต้อำนาจของขุนนาง เจ้านายชั้นสูงหรือผู้มีศักดินา นับว่าเป็นการจัดระเบียบอำนาจใหม่ที่มุ่งเน้นควบคุมกำลังคนเพื่อใช้ในราชการแผ่นดินมากกว่าเพื่อใช้ในการส่วนตัว แต่ยังคงอำนาจไว้เพื่อป้องกันรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีพระราชอำนาจสูงสุดในการบริหารประเทศ (กองจดหมายเหตุแห่งชาติ เอกสารรัชกาลที่ 5ก.13.3/7 รศ.128:1) จึงมีพระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร พ.ศ.2438 ที่ได้ออกมาครั้งนี้จึงเป็นการแยกหน้าที่ของราษฎรให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เป็นการให้รายละเอียดว่าบุคคลต้องทำหน้าที่อะไรบ้าง ผู้ที่ถูกเกณฑ์ทหารจะได้รับการฝึกอาวุธและเตรียมความพร้อมด้านต่างๆเพื่อทำหน้าที่ป้องกันประเทศ ขณะเดียวกันผู้ที่เป็นราษฎรทั่วไปก็ดำเนินชีวิตตามปกติ

ประกอบอาชีพตามความถนัด ตามความสนใจ ที่มีได้เป็นการใช้แรงงานให้กับ
อำนาจรัฐที่หวังเพียงแต่จะหยิบฉวยอำนาจจากคนเหล่านี้อย่างที่เคยเป็นมาด้วย
การจัดทำสำมะโนครัว

สมเด็จพระภคินีนาถราชินีได้เสนอให้มีการจัดทำสำมะโนครัว
ทั่วประเทศสยามขึ้น เพื่อให้รู้จำนวนคนที่แน่นอนว่าคนที่จะเป็นทหารมีจำนวน
เท่าใดในแต่ละปี เพื่อที่จะได้จัดการประกาศรับสมัครหรือทำการเกณฑ์ให้ได้จำนวน
ที่เหมาะสม โดยให้กรมเมืองสำรวจจำนวนคนในหัวเมืองชั้นใน ส่วนเทศาภิบาล
มณฑลสำรวจหัวเมืองชั้นนอก เพื่อความสะดวกและง่ายต่อการระดมพลในการ
ส่งกำลังเข้าไปช่วยมณฑลที่จำเป็นในยามฉุกเฉิน การนี้เองนับว่าเป็นกระบวนการ
จัดการระบบการใช้กำลังคน ให้มีแบบแผนและเป็นต้นแบบของการเกณฑ์ทหาร
เพื่อป้องกันประเทศอย่างเป็นระบบ ส่วนคนที่ไม่ต้องเกณฑ์ทหารก็ทำหน้าที่ของ
ตนเองตามอัธยาศัย เป็นการกระจายบุคคลออกเป็นส่วนๆที่ทำหน้าที่ต่างกันไป
(กองจดหมายเหตุแห่งชาติ เอกสารรัชกาลที่ 5ก.13.2/11, 2435 : 1-2) จะเห็นได้
ว่าการจัดทำสำมะโนครัวที่เกิดขึ้นนั้นมิได้มุ่งหมายที่ประชากรที่อาศัยอยู่ที่ประเทศ
เพียงอย่างเดียวแต่มีเป้าหมายเพื่อให้รู้ว่าผู้ที่เป็นทหารมีจำนวนเท่าใดหรือผู้ที่เป็น
ทหารได้มีจำนวนมากพอที่จะจัดเป็นกองทัพหรือมีไว้เพื่อป้องกันประเทศได้หรือไม่

ปัจจุบันการเกณฑ์ทหารที่ยึดตามหลักพระราชบัญญัติรับราชการทหาร
พ.ศ. 2497 กำหนดให้ชายไทยทุกคนที่มีอายุ 21 ปีบริบูรณ์เข้ารับราชการทหาร
เป็นทหารกองประจำการ ณ แห่งหนตำบลที่ตนเองมีรายชื่ออยู่ โดยจะทำการ
คัดเลือกผู้ที่จะเข้ารับราชการทหารกองประจำการเป็นประจำทุกปีในช่วงเดือน
ต้นเดือนเมษายน โดยแบ่งผู้เข้ารับราชการทหารออกเป็น 3 เหล่าได้แก่ ทหารบก
ทหารเรือ และทหารอากาศ มีระยะเวลาประจำการปกติจำนวน 2 ปีต่อทหาร
หนึ่งนาย (ยกเว้นผู้ที่มีสิทธิลดหย่อน) โดยมีเวลาเข้าประจำการจำนวน 2 ผลัด
ผลัดที่ 1 จะเข้าทำการฝึกต้นเดือนพฤษภาคม และผลัดที่ 2 จะเข้าทำการฝึก

ต้นเดือนพฤศจิกายน ซึ่งทั้ง 2 ผลัดก็จะมีหลักสูตรการฝึกที่เหมือนกันที่กำหนดโดยหน่วยงานของสถาบันทหาร (กรมยุทธศึกษาทหารเหล่าต่างๆ) อย่างไรก็ตามในแต่ละปีก็มีบรรดาชายฉกรรจ์เข้ามาทำหน้าที่เป็นพลทหารอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี เนื่องจากเป็นหน้าที่ ที่ขัดต่อกฎหมายมิได้แล้ว ยังมีความเชื่อมโยงถึงความเป็นชาติ เป็นทหารที่ต้องรับใช้ประเทศ สมกับที่ได้เกิดมาเป็นผู้ชาย เป็นสุภาพบุรุษป้องกันประเทศ เป็นรั้วของชาติ (สุชาติา ทวีสิทธิ์, 2547, อธิยุทธ บุญมี, 2551:161-162, อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2552: 60-61)ไม่ว่ายุคสมัยจะเปลี่ยนไป การเกิดขึ้นของเทคโนโลยีจะนำโลกไปสู่ความเจริญมากมายสักเพียงใด การเกณฑ์ทหารหรือการต้องมีทหารไว้ป้องกันประเทศ (วิเชียร เอี่ยมสุพรรณ, 2529 : 4) ก็ยังคงดำรงอยู่มาให้เห็นจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าหลายชาติพยายามให้ใช้เทคโนโลยีการรบแทนกำลังพล หรือการสร้างความสะดวกใจด้วยการมีสวัสดิการให้แก่ผู้เข้ามาเป็นทหารก็ยังมิอยู่ให้เห็นบ้างในบางประเทศ ในส่วนของประเทศไทยเมื่อพิจารณาจากจำนวนประชากรไทย ณ พุทธศักราช 2556 จำนวนคาดประมาณประชากรกลางปีของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล มีจำนวนประชากรไทยทั้งหมด 64,623,000 คน แบ่งเป็นประชากรที่เป็นชายจำนวน 31,438,000 คน และเป็นหญิงจำนวน 33,185,000 คน ซึ่งมีสัดส่วนของเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ขณะที่ผู้ที่เข้ารับราชการกองประจำการตั้งแต่ปี 2533-2555 พบว่ามีจำนวนผู้ที่เข้ารับราชการทหารกองประจำการเพิ่มขึ้นเรื่อยๆตัวเลขคร่าวๆ ปี 2555 ของทหารเกณฑ์ทุกเหล่าอยู่ที่ 103,555 นาย

การฝึกระเบียบวินัยของสถาบันค่ายทหาร กรรมวิธีที่เกิดขึ้นภายใต้สถาบันแห่งนี้คือการบังคับใช้กฎระเบียบให้เกิดขึ้นกับผู้เข้ามาเป็นทหารเกณฑ์ ผ่านการฝึกเพื่อให้เกิดความมีวินัย โดยเชื่อว่าวินัยนั้นจะทำหน้าที่ในการควบคุมประชากรภายในหน่วยหรือสถาบันค่ายทหารให้ดำเนินได้อย่างราบรื่นและไม่มีปัญหาเกิดขึ้น หากจะพิจารณาในส่วนของ การควบคุมสิ่งที่มองผิวเผินอาจจะไม่ทราบว่าการฝึกที่มีภาพให้จินตนาการว่าหนัก เหนื่อย ดูโหดร้าย จนทำให้ไม่มีใครที่จะเข้ามาเป็นทหาร

เกณฑ์ สถาบันทหารดำเนินการคัดเลือกผู้ที่เป็นเพศชายเข้ามาเป็นทหารเกณฑ์ เป็น และช่วงของวัยเจริญพันธุ์อย่างเต็มที่ เป็นวัยรุ่นที่มีความคิดคะนอง อยากรู้ อยากลอง อารมณ์ อบอุ่น ล้วนมีให้เห็นในอายุกลุ่มนี้และผู้ที่เป็นบุรุษเพศ เป็นเรื่องไม่ใช่่ง่ายที่จะทำการควบคุมและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลกลุ่มนี้ ให้เป็นทหารเกณฑ์ สิ่งที่ย่อนอยุ่ในการฝึกนั้นก็คือ การควบคุมด้วยวินัยว่าด้วย เรื่องเพศวิถี (กาญจนา แก้วเทพและสมสุข หินวิมาน, 2553 : 525-526) โดยมี กระบวนการที่แยบยลด้วยการสร้างความรู้แบบทหาร ผ่านการจัดวางร่างกายให้ เข้ากับกิจกรรมของการฝึกที่เรียงร้อยจากสิ่งที่ย่างไปสู่สิ่งที่อยาก แยกทหารเกณฑ์ แต่และนายออกไปยังตำแหน่งของตนเองแล้วจึงมองทุกๆกิจกรรมที่ทำการฝึก จนทำให้รู้สึกว่าจะต้องปฏิบัติออกมาให้ดี (กาญจนา แก้วเทพและสมสุข หินวิมาน, 2553 : 517) แม้ว่าจะไม่ถูกจ้างมอง เฟงเล้งจากดวงตาของอำนาจที่ชุดครูฝึกใช้ กระทำการ การประสม เคลื่อนย้ายพร้อมกับประกอบสร้างให้กับร่างของทหาร เกณฑ์ ไม่ว่าจะเป็่นอาวุธ (วัตถุ) หรือร่างกายที่ทุกส่วนสามารถขับเคลื่อนและ ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การหล่อหลอมผ่านการเสริมพลังด้วยบทเพลง รูปภาพ ประสบการณ์ กำลังใจจากครอบครัวและความรักสามัคคีระหว่างเพื่อน ที่เป็นทหารเกณฑ์ด้วยกัน และสิ่งท้ายสุดที่เป็นจุดสำคัญในการสร้างระเบียบ วินัยให้เกิดขึ้นอย่างเข้มข้นนั้นคือ การลงโทษ

สถาบันค่ายทหารได้สร้างอำนาจขึ้นมาอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็น “อำนาจด้าน ลบ” ในการที่บังคับ ชูเชิญ โดยการทำงานของอำนาจสถาบันทหารสิ่งหนึ่ง ที่ เห็นได้อย่างชัดเจนนั้นคือ การถูกทำให้กลัว ความกลัวที่เกิดขึ้นนี้เกิดในเฉพาะ บริบทภายในของค่ายทหารที่ทหารเกณฑ์ทำการฝึก “อำนาจเล็กๆ” ที่โลด แล่นแสดงตนอยู่ในระดับวิถีปฏิบัติของชีวิตประจำวันในแต่ละบุคคล ซึ่งความ สัมพันธ์ในวิถีชีวิตประจำวันทั้งหมดล้วนดำรงอยู่และดำเนินไปภายใต้การถูก ครอบคลุมจากโครงข่ายแห่งอำนาจ จึงเป็นความสัมพันธ์ของอำนาจที่เกิดขึ้น เฉพาะที่ (local relation of power) หรือที่เรียกว่า “อนุภาคของอำนาจ”

(micro physic of power) ซึ่งอาจเปรียบได้กับเส้นเลือดฝอยที่ทำหน้าที่นำเลือดไปหล่อเลี้ยงเนื้อเยื่อของอวัยวะ ภายในร่างกาย (capillary movement) ความกลัวเกิดขึ้นจากภายในของตัวทหารเกณฑ์เองที่ได้กำหนดขึ้น ส่งผลให้การกระทำทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับความเป็นทหาร ไม่ว่าจะเป็นการจัดร่างกาย กิริยา วาจา ท่าทางต้องถูกต้องตามระเบียบ (จักษุ พันธุ์เพชร,ออนไลน์) เพื่อป้องกันให้ตนเองรอดพ้นจากความกลัว ยิ่งไปกว่านั้นเพื่อนทหารเกณฑ์บางนายยังจัดการกับตนเองโดยพยายามหลีกเลี่ยงความกลัวอย่างสุดโต่งนั่นคือ การหนีทหาร จากลักษณะความสัมพันธ์ของอำนาจ ที่เกิดขึ้นเฉพาะที่หรือที่เรียกว่าอำนาจของอำนาจนั้น เป็นการเกิดขึ้นเฉพาะที่ในแต่ละส่วนของสังคมซึ่งมีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง การวิเคราะห์ “อำนาจ” ที่เป็นอนุภาคเล็ก ๆ โดยปฏิเสธการใช้กรอบคิดที่เป็นสากลและการมุ่งหาคำตอบว่าอำนาจคืออะไรจะทำให้เราสามารถมองเห็นอำนาจอื่นที่ถูกกีดกัน ถูกกดทับ และถูกปฏิเสธได้เป็นอย่างดี การให้ความสำคัญกับอนุภาคของอำนาจจึงเป็นการเปิดพื้นที่ให้แก่ “อำนาจที่เป็นอื่น” ได้แสดงตน อันจะทำให้เราสามารถเข้าใจถึงกลไกแห่งอำนาจที่มีอยู่ในปรากฏการณ์เหล่านั้นได้อย่างครบถ้วนและเป็นจริงมากกว่า

3.วัฒนธรรมแบบคัดเลือก แยกแยะร่างกาย

กลไกการทำงานของอำนาจของสถาบันค่ายทหารเริ่มต้นตั้งแต่การคัดเลือก แยกแยะร่างกายของปัจเจกบุคคลเพื่อเข้ารับราชการเป็นทหารเกณฑ์ที่ต้องจัดร่างกายที่เหมาะสมเท่านั้นเพื่อเข้ารับการฝึกโดยมีข้อกำหนดเป็นกฎหมายชัดเจน กระบวนการคัดเลือกร่างกายเริ่มต้นจากผู้ที่มีอายุถึงเกณฑ์ทหารคือ 21 ปีบริบูรณ์เข้ารายตัวต่อหน่วยที่ทำการคัดเลือกทหารเกณฑ์ที่ได้จัดทำบัญชีรายชื่อไว้ในแต่ละปี หลังจากทำการรายงานตัวว่ามาคัดเลือกแล้วก็จะทำการตรวจร่างกายและแบ่งคนเป็นจำพวก เมื่อตรวจร่างกายแล้ว จะแบ่งคนออกเป็น 4 จำพวก คือจำพวกที่ 1 ได้แก่ คนซึ่งร่างกายสมบูรณ์ดีไม่มีอวัยวะพิการหรือผิดส่วนแต่อย่างใด จำพวกที่ 2 ได้แก่คนซึ่งมีร่างกายที่เห็นได้ชัดว่า

ไม่สมบูรณ์ดีเหมือนคนจำพวกที่ 1 แต่ไม่ถึงกับทุพพลภาพตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 47 (พ.ศ. 2517) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 เช่น ตาเหล่ ช่องหูมีหนองเรื้อรังและทั้งแก้วหูทะลุ คอพอก มือหรือ แขนลีบหรือบิดเก ไล่เลื่อนลงถุง ฯลฯ จำพวกที่ 3 ได้แก่ คนซึ่งมีร่างกายยังไม่ แข็งแรงพอที่จะรับราชการทหารทหารในขณะนั้นได้เพราะป่วย ซึ่งจะบำบัด ให้หายไม่ได้ภายในกำหนด 30 วัน จำพวกที่ 4 ได้แก่ คนพิการทุพพลภาพ หรือ มีโรคซึ่งไม่สามารถรับราชการได้ตามกฎหมายฉบับที่ 74 (พ.ศ.2540) ออก ตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 เช่น ต้อหินหูหนวก ทั้งสองข้าง ลิ้นหัวใจพิการ หิด เบาหวาน กระเทย โรคจิต ไข้ คนเฝือกฯ เมื่อ ตรวจร่างกายผู้ที่ได้ขนาดเสร็จแล้วหลังจากนั้นก็จะทำการวัดขนาดของผู้ที่ผ่าน การตรวจร่างกาย โดยส่วนมากจะเป็นคนจำพวกที่ 1 หลังจากที่ผ่านมาการตรวจ ร่างกายและแยกออกเป็นจำพวกแล้วก็จะเข้าสู่กระบวนการวัดขนาดร่างกาย

การวัดขนาด ผู้ที่เข้ารับการตรวจเลือกยืนตัวตรงส้นเท้าชิดกันขนาด สูงให้วัด ตั้งแต่ตรงส้นเท้าจนสุดศีรษะ ขนาดรอบตัวให้คล้องแถบเมตรรอยตัว ให้ริมล่างของแถบได้ระดับราวนมโดยรอบวัดเมื่อหายใจออกเต็มที่หนึ่งครั้งและ หายใจเข้าเต็มที่หนึ่งครั้ง เมื่อวัดขนาดแล้วจะแบ่งทหารกองเกินเป็น 3 กลุ่มดังนี้ ที่ 1 เรียกว่า คนได้ขนาดคือ มีขนาดสูงตั้งแต่ 1 เมตร 60 เซนติเมตร ขึ้นไป และ มีขนาดรอบตัวตั้งแต่ 76 เซนติเมตรขึ้นไปกลุ่มที่ 2 เรียกว่า คนขนาดถัดรอง คือ มีขนาดสูงตั้งแต่ 1 เมตร 59 เซนติเมตร ลงมาถึง 1 เมตร 46 เซนติเมตร และมี ขนาดรอบตัวตั้งแต่ 76 เซนติเมตรขึ้นไป คนขนาดถัดรองนี้ หากมีคนขนาดสูง กว่าและได้ขนาดพอ (คนได้ขนาด) คณะกรรมการตรวจเลือกจะคัดออก ปล่อย ตัวไปโดยไม่ต้องจับสลาก และกลุ่มที่ 3 เรียกว่า คนไม่ได้ขนาดคือ มีขนาดสูง ไม่ถึง 1 เมตร 46 เซนติเมตร หรือขนาดรอบตัวไม่ถึง 76 เซนติเมตร อย่างใด อย่างหนึ่ง คนไม่ได้ขนาดนี้คณะกรรมการตรวจเลือกจะคัดออก ปล่อยตัวไป โดยไม่ต้องจับสลากแต่อย่างใด เมื่อได้วัดขนาดและแบ่งคนเป็นกลุ่มต่าง ๆ แล้ว

ต่อไปก็จะเป็นวิธีการคัดเลือกผู้ที่จะต้องจับสลาก(แดง- เป็นทหาร , ดำ - ปล่อย)
ต่อไป วิธีคัดเลือคนั้นผู้ซึ่งอยู่ในข่ายที่จะส่งเข้าเป็นทหารได้คือคนจำพวกที่ 1 คน
จำพวกที่ 2 และคนผอมผ่น ที่มีขนาดสูงตั้งแต่ 1 เมตร 46 เซนติเมตร และมี
ขนาดรอบตัว 76 เซนติเมตร ขึ้นไป โดยมีวิธีคัดเลือกดังนี้ ก. เลือกคนจำพวก
ที่ 1 ซึ่งมีขนาดสูงตั้งแต่ 1 เมตร 60 เซนติเมตร ขึ้นไปก่อนถ้ามีจำนวนมากกว่า
ที่ทางราชการต้องการ ก็ให้จับสลาก ข. ถ้าคนจำพวกที่ 1 ซึ่งมีขนาดสูงตั้งแต่ 1
เมตร 60 เซนติเมตร ขึ้นไป มีไม่พอกับจำนวนที่ทางราชการต้องการก็ให้เลือก
คนที่มีขนาดสูงถัดรองลงมา (159 ซม., 158 ซม.) ตามลำดับจนพอกับจำนวน
ที่ต้องการ ค. ถ้าคนจำพวกที่ 1 (คนที่มีขนาดสูง 1 เมตร 60 เซนติเมตร ขึ้น
ไป และคนขนาดถัดรอง) มีไม่พอกับจำนวนที่ต้องการก็ให้เลือกคนจำพวกที่ 2
ถ้ายังไม่พอกอีก ก็ให้เลือกจากคนที่จะได้รับการผอมผ่น เมื่อได้ครบตามจำนวน
จึงถือว่าเสร็จสิ้นกระบวนการคัดเลือก

ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นกระบวนการของการตรวจ แยก คัดร่างกาย
ของผู้ที่จะเข้ารับการฝึกหรือผู้ที่มีคุณสมบัติที่จะเข้ามาเป็นทหารเกณฑ์ (ไชยรัตน์
เจริญสินโอฬาร, 2545 : 272-273) โดยที่มาตรวัดนั้นคือ ความสมบูรณ์ของร่าง
กาย อันเป็นลักษณะทางกายภาพ ด้านแรกที่สามารถมองเห็นและจับต้องได้
เมื่อเข้าสู่ค่ายทหารอันเป็นหน่วยฝึกก็ยังคงให้หลักของการแบ่งแยก จำแนก ผู้ที่
เป็นทหารเกณฑ์ออกเป็นหมวดตามจำนวนหรือสัดส่วนที่เท่าๆ โดยนัยนี้ไม่ได้อยู่ที่
ที่ร่างกายของทหารเกณฑ์แต่อยู่ที่การควบคุมพฤติกรรม หรือจัดการกับผู้ที่อยู่ใน
สถาบันค่ายทหาร และหรือเพื่อป้องกันการหลบหนี หลังจากที่แยกทหารเกณฑ์
ออกเป็นหมวดแล้ว ในขณะที่ดำเนินการฝึกตามตารางการฝึกก็ยังคงใช้การแบ่ง
แยกระหว่างผู้ที่ทำการฝึกได้และผู้ที่ทำการฝึกไม่ได้ ฝึกทันและฝึกไม่ทัน แยก
ฝึกระหว่างอาวุธและร่างกายโดยที่ทำการฝึกร่างกายก่อนแล้วค่อยมาฝึกอาวุธ
แยกคนป่วยออกจากคนปกติ หรือทำการแยกฝึกที่เรียกว่าฝึกแบบแยกการ รวม
ทั้งการฝึกเดี่ยว แล้วค่อยนำมาฝึกรวม ทั้งนี้การแยกฝึกที่เกิดขึ้นนั้นคือการเพิ่ม

ความชำนาญให้กับผู้ที่รับการฝึก หรือสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นกับทหารเกณฑ์ ที่ทำการฝึก

4. วัฒนธรรมของอำนาจแบบอำนาจในตนในร่างกายของทหารเกณฑ์

การฝึกทหารเกณฑ์ในระยะแรกได้รับการเน้นย้ำในเรื่องของระเบียบวินัย ตั้งแต่ตัวจรดเท้า บรรดาพลทหารได้รับการบรรจุชุดวิชาความรู้ความเป็นทหาร ใส่ในร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นการกิน นอน นั่ง เดิน การฝึก การใช้อาวุธ พฤติกรรม ฯลฯ การเข้ามาในค่ายทหารซึ่งเป็นสถานที่ไม่คุ้นเคย เพื่อนฝูงที่ไม่เคยผ่าน ตา พฤติกรรมการกระทำที่ต้องห้ามหรือจำกัด (การห้ามสูบบุหรี่ ยาเสพติด) รวมถึงการที่ต้องถูกจัดการควบคุมร่างกาย กิจกรรมทุกอย่างที่ต้องมีผู้สั่ง ความมี อิสรภาพถูกตัดขาดจากโลกภายนอก (พื้นที่ที่ไม่ใช่ค่ายทหาร) เข้าสู่กระบวนการ หลอมรวมให้ปัจเจกผู้นั้นกลายมาเป็นทหาร สิ่งที่เกิดขึ้นนั้นคือการแปลงสภาพให้ ทุกคนเท่าเทียมกันในค่ายทหาร แล้วจึงค่อยๆทยอยใส่ชุดวิชา การฝึกฝนเข้าไป ให้กับทหารเกณฑ์ จากเบาไปสู่สิ่งที่หนัก จากภาพรวมไปสู่รายละเอียดที่ปลีก ย่อย โดยมีกรอบของเวลาเป็นเครื่องควบคุมการให้น้ำหนักในกิจกรรมการฝึก เมื่อปรับเปลี่ยนสภาพร่างกายและจิตใจให้เข้ากับสถานที่และสภาพแวดล้อมใน ระยะเวลา 1-2 สัปดาห์แรกของการฝึกเสมือนเป็นการปรับตัวอ่อนเครื่องจนพร้อม ที่จะได้รับการฝึกอย่างจริงจัง ทหารเกณฑ์ทุกนายทราบกฎระเบียบการปฏิบัติตัว ตามธรรมเนียมแบบทหารที่ต้องปฏิบัติ ข้อตกลง กฎกติกาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว การฝึกจึงค่อยๆเข้มข้นขึ้น ทหารเกณฑ์ทุกนายต้องปฏิบัติตามกระบวนการฝึก อย่างเคร่งครัดให้ถูกต้องตามแบบแผนของการฝึก หากทหารเกณฑ์นายใดไม่ สามารถฝึกได้ก็จะมีกรแยกไปฝึกต่างหาก การฝึกใช้กระบวนการฝึกแบบรวม การ ฝึกแบบแยกการ และฝึกแบบผสมคือทั้งรวมการและแยกการ จนกระทั่ง ครบถ้วนตามชั่วโมงการฝึก การปฏิบัติตัวก็ต้องปฏิบัติตามการฝึกคือ อะไร ก็ตามที่ผิดไปจากกฎ ข้อห้ามนั้นห้ามปฏิบัติ ยกเว้นมีคำสั่งให้ปฏิบัติจึงสามารถ ปฏิบัติได้ หากมีทหารเกณฑ์นายใดที่แหกกฎ ข้อห้าม ข้อบังคับที่กำหนดไว้จะ

ได้รับการซ่อม (การลงโทษ) ที่เป็นการลงโทษแบบเหมารวมทุกคน ไม่แยกว่าผู้ใดทำผิดหรือผู้ใดทำถูก แต่ทหารเกณฑ์ทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกัน

การรับผิดชอบร่วมกันของทหารเกณฑ์หรือการลงโทษแบบเหมารวมไม่เลือกว่าทหารเกณฑ์นายใดทำผิด หรือทหารเกณฑ์นายใดทำถูก ส่วนใหญ่ถูกหรือส่วนใหญ่ผิด ทุกๆการกระทำผิดกรรมที่ฝ่าฝืนต่อต้านข้อหานั้นก็จะได้รับการลงโทษ เป็นจำนวนครั้งหรือเป็นจำนวนยกแล้วแต่ความหนักเบาของสิ่งที่กระทำ (ทุกอย่างมีเหตุผลที่วางไว้อยู่เบื้องหลัง) เช่น การลี้ภัยพutsch ไม่พบบ้างห่ม พุดคุยในแถว รับประทานอาหารเสียงดัง ฯลฯ ทุกการกระทำที่ผิดแปลกจึงได้รับการคาดโทษ เมื่อได้รับการซ่อมที่มีความถี่เพิ่มขึ้นทหารเกณฑ์แต่ละหมวดมักจะพุดคุยถึงเรื่องที่ได้รับการลงโทษก็เพื่อป้องกันตนเองหรือทำอย่างไรให้รอดพ้นจากการลงโทษ สิ่งที่เกิดขึ้นคือบรรดาพลทหารมีการจัดการควบคุมภายในหมวดของตัวเอง โดยมีหัวหน้าตอน หัวหน้าหมวดดูในภาพรวมและเพื่อนทหารเกณฑ์คอยดูเพื่อนทหารเกณฑ์ด้วยกัน คอยเตือน คอยกระตุ้นให้ทุกๆการกระทำนั้นไม่ต้องได้รับการซ่อมหรือก่อให้เกิดการซ่อมน้อยที่สุด การปกครองภายในตนเองจึงเกิดขึ้นโดยเกิดจากการป้องกันตนเองเพื่อไม่ได้รับการซ่อม รวมไปถึงป้องกันเพื่อนทหารเกณฑ์นายอื่นด้วย (การลงโทษเหมารวม) และพร้อมกันนั้นก็รับเอาสิ่งที่คิดว่า จะกระทำแล้วดีเข้ามาปฏิบัติอีกด้วย เมื่อเกิดสิ่งที่เรียกว่า “การปกครองด้วยตนเอง หรือการจัดการที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มทหารเกณฑ์เอง” อาจกล่าวได้ว่า การซ่อมหรือการลงโทษมีความเชื่อมโยงกับการสร้างอำนาจที่เกิดขึ้นภายในตนให้กับทหารเกณฑ์ โดยพวกเขารับรู้ว่าการฝึกนั้นต้องกระทำอย่างไร ปฏิบัติอย่างไร การวางตัวการแสดงออกถึงพฤติกรรมต่าง ๆ นั้นต้องทำอย่างไรจากกล่าวง่าย ๆ ว่า “รู้ดีแกล้ง” ต้องทำอย่างไรและห้ามทำอะไรหรือเมื่อทำแล้วจะมีโทษ หรือไม่ก็รู้ว่าเกิดเหตุการณ์อย่างนี้จะโดนลงโทษอีกแล้ว จึงเตรียมพร้อมที่จะได้รับการลงโทษที่เกิดขึ้น “สั่งมา สั่งเป็นร้อยก็ทำ สั่งเป็นพันก็ทำ” การทำงานของอำนาจวินัยในช่วงของการฝึกจึงตอกย้ำความเป็นทหารด้วยตัวของทหารเกณฑ์แต่ละนายในเรื่อง

ของการปฏิบัติ ทั้งนี้ก็ไม่ได้ราบรื่นเสมอไปเพราะยังมีการละเว้นหรือไม่ปฏิบัติตามจนเป็นเหตุให้เกิดการลงโทษ ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากการที่อำนาจยังคงสถานะเหนือกว่าปัจเจก

การลงโทษหรือการข่มที่เกิตขึ้นกับทหารเกณฑ์เป็นอำนาจอย่างหนึ่งที่อยู่ในรูปแบบของอำนาจด้านลบที่เป็นการควบคุม กดขี่ ไม่สร้างสรรค์ อำนาจในลักษณะนี้ได้สร้างภูมิคุ้มกันให้กับทหารเกณฑ์ในเรื่องของการลงโทษ นั่นคือการเรียนรู้การลงโทษด้วยการไม่ปฏิบัติที่แหกกฎ ขัดห้าม ขอบังคับ ของการปฏิบัติในช่วงระยะเวลาการฝึก เมื่อทหารเกณฑ์รับรู้ถึงการกระทำอะไรที่จะได้รับการลงโทษแล้วนำมาปฏิบัติ เมื่อเป็นเช่นนี้การข่มที่เกิตขึ้นก็ย่อมที่จะมีการควบคุม “ข่มได้แต่ไม่ข่ม”จึงเป็นการควบคุมอำนาจด้วยตนเองและทำการส่งผ่านไปยังหน่วยต่างๆที่เป็นโครงข่ายแห่งอำนาจวินัย ในด้านหนึ่งคืออำนาจที่จะสั่งการลงไป อีกด้านหนึ่งคืออำนาจที่พร้อมจะสนองตอบต่อคำสั่งโดยรู้ว่าการสั่งนั้นมีที่มาด้วยเหตุใด หากพิจารณาเรื่องอำนาจวินัยของทหารเกณฑ์อาจกล่าวได้ว่า เมื่อใดที่ทหารเกณฑ์ทำการปกครองด้วยตัวเอง ควบคุมตัวเองได้สำเร็จเมื่อนั้นอำนาจวินัยก็จะหมดหน้าที่ลง การข่มเป็นเพียงสิ่งเร้าที่ก่อให้เกิดวินัย และจะหายไปในที่สุด หลงเหลือเพียงการรับรู้ที่พร้อมจะกระทำการด้วยตัวของทหารเกณฑ์เอง

สรุปผลการศึกษา

วัฒนธรรมการจัดระเบียบวินัยของทหารเกณฑ์เกิตขึ้นจากการจัดการของสถาบันค่ายทหารที่พยายามเปลี่ยนสภาพบุคคลพลเรือนให้กลายเป็นผู้ที่มีลักษณะแบบทหาร “เอาความเป็นทหารใส่ไปยังพลเรือน” ด้วยการใช้ระบบการคัดเลือกบุคคลโดยมีการกำหนดกฎเกณฑ์ไว้ในข้อกฎหมาย ผู้ที่ผ่านการคัดเลือกจะได้รับการจัดสรรไปยังพื้นที่ต่างๆของสถาบันค่ายทหาร บุคคลเหล่านี้มีความสำคัญในฐานะปราการป้องกันประเทศและเป็นทรัพยากรสำคัญของสถาบันค่าย

ทหารในยามศึกสงคราม ภายในพื้นที่แห่งนี้ได้ทำการใส่วิชาของความเป็นทหาร ด้วย “การฝึก” ทอยใส่ชุดวิชาแบบฉบับของทหารเข้าไปยังพลเรือนเหล่านั้นทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างต่อเนื่องและเป็นประจำให้แก่ทหารเกณฑ์ที่เข้ารับการฝึก จนสามารถปฏิบัติออกมาอย่างผู้มีลักษณะทหารด้วยอาศัยเทคนิคการสร้างคามกลัวให้เกิดขึ้นแก่พลเรือนผู้ที่เข้ารับการฝึกกว่าด้วยเรื่องการลงโทษในทุกๆ เรื่องที่เกี่ยวข้องเมื่อทหารเกณฑ์ที่เข้ารับการฝึกกระทำผิด เช่น ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ไม่สนใจต่อการฝึก เป็นต้น การฝึกที่ควบคู่ไปกับการลงโทษทุกครั้ง ที่กระทำผิดนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ทหารเกณฑ์นำเอาความหวาดกลัวที่เกิดขึ้นมาเป็นเกราะป้องกันตนเองเป็นด้วยการปฏิบัติตามการฝึกให้ถูกต้องมากที่สุด แม้ว่าการปฏิบัติที่ดีที่เกิดขึ้นมานี้จะเป็นการบังคับของสถาบันค่ายทหารก็ตามแต่ภายหลังต่อมาทุกการปฏิบัติตามการฝึกนั้นเกิดมาจากอำนาจในตนของทหารเกณฑ์ด้วยเหตุวาระยะเวลา ความต่อเนื่องและความถี่ของการฝึกได้รับการเน้นย้ำจากเหมารวมไปสู่การให้รายละเอียดเพิ่มขึ้นการหลอมรวมความเป็นทหารจึงเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วยทั้งชุดวิชาความเป็นทหาร ลักษณะท่าทาง และการแสดงออกแบบทหารที่ติดตัวทหารเหล่านั้นออกมา

ข้อเสนอแนะ

การเกณฑ์ทหารอาจกลายมาเป็นวัฒนธรรมหนึ่งของสังคมไทยที่ผ่านยุคสมัยมาอย่างยาวนานจากไพร่หลวงจนมาถึงทหารเกณฑ์อย่างไรก็ตามการเป็นทหารเกณฑ์บุรุษเพศส่วนน้อยที่จะสมัครใจหรือต้องการที่จะเป็นทหารเกณฑ์อย่างแท้จริง ยังคงดำเนินบนพื้นฐานของข้อบังคับที่กฎหมายกำหนด ผู้ที่เป็นทหารเกณฑ์จึงต้องรับการระจำยอมที่จะมาเป็นทหารเกณฑ์ อย่างไรก็ตามสถาบันค่ายทหารก็ได้ปลูกฝังความรู้ที่เป็นชุดวิชาแบบทหารแก่บุคคลเหล่านั้นจนสามารถปฏิบัติได้ตามธรรมเนียมแบบทหารสามารถปฏิบัติได้ตามการฝึกที่ผ่านมา ทว่าการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจะดำรงอยู่ในพื้นที่ในเขตทหารเพียงเท่านั้น แสดงให้เห็น

ว่าการจัดระเบียบวินัยแบบอำนาจในตนแสดงออกมาให้เห็นในบางสถาบันทางสังคมที่รับรู้กันโดยในพื้นที่เฉพาะหมายความว่าทหารเกณฑ์จะแสดงวัฒนธรรมแบบทหารกับผู้ที่เป็นทหารในเขตพื้นที่ทหาร หากทหารเกณฑ์แสดงวัฒนธรรมในพื้นที่อื่น เช่น บ้าน สถานที่สาธารณะ เป็นต้น ผู้ที่พบเห็นการแสดงออกเหล่านั้นอาจไม่เข้าใจหรือรับทราบว่าเป็นอะไร

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) กลุ่มมนุษยศาสตร์-สังคมศาสตร์ รุ่นที่ 9

บรรณานุกรม

- กรมยุทธศึกษาทหารบก .(2553). คำแนะนำในการฝึกทหารใหม่
กรมยุทธศึกษาทหาร บก 1 ต.ค.53- 30 ก.ย.54.กรุงเทพมหานคร.
กองจตุรมาตย์เหตุแห่งชาติ .(2435). เอกสารรัชกาลที่ 5 ก.13.2/11. เรื่อง
การจัดทหารหัวเมืองจตุรมาตย์ลายพระหัตถ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระภาณุพันธุวงศ์วรเดช กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระ
พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. ที่ 2030/75.วันที่ 12 พฤศจิกายน
ร.ศ.111.
- กองจตุรมาตย์เหตุแห่งชาติ .(2435). เอกสารรัชกาลที่ 5 ก.13.3/7. พระราช
หัตถเลขาถึงพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์เจ้าระพีพัฒนศักดิ์.ลงวันที่
28 เมษายน ร.ศ.128.
- กองจตุรมาตย์เหตุแห่งชาติ .(2435). เอกสารรัชกาลที่ 5 สป.2.56/83.
คำอธิบายสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส.
กาญจนา แก้วเทพและสมสุข หินวิมาน .(2553). สายธารนักคิดทฤษฎี
เศรษฐศาสตร์การเมืองกับการสื่อสารศึกษา.พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- คู่มือข่าวของกองทัพเรือ .(2543). คณะทำงานพิจารณาและจัดทำ อทร.ด้าน
การข่าวสารกองทัพเรือ.กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท.
- จักษ์ พันธุ์เพชร .(2553). มิเชลฟูโกต์ : วาทกรรมอำนาจและความรู้.
[ออนไลน์].สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2556.จาก
www.ajarnjak.com .
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร .(2545). สัญวิทยา,โครงสร้างนิยม,หลังโครงสร้าง
นิยมกับการศึกษารัฐศาสตร์.พิมพ์ครั้งที่ 1,กรุงเทพมหานคร : วิชาษา.

- ณัฏยา กระจำนสินธุ์ .(2540). **การเรียนรู้วัฒนธรรมของทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) ในกรุงเทพมหานคร**.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาวิทยาลัยมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทองกร โภคธรรม. (2547). (ผู้แปล).ร่างกายใต้บังคับการ: แปลจาก **Surveiller et punir**, ของ Michel Foucault.กรุงเทพมหานคร: คบไฟ.
- ธีรยุทธ บุญมี .(2551). **มิเชล ฟูโกต์ Michel Foucault**.กรุงเทพมหานคร : วิชาษา.
- ประสงค์ สุ่นศิริ .(2542). **ทหารเกณฑ์**.แนวหน้า 8 มีนาคม 2542.
พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497.
- วิศิษฐ์ยุทธศาสตร์,หลวง และดำเกิง อภิชาติบุตร .(2537).
จิตวิทยาทหาร. : ม.ป.ท.
- วิเชียร เอี่ยมสุพรรณ .(2529). **ขบวนการคัดทหาร**.เสนาสาร ฉบับที่ 725.
กรุงเทพมหานคร : ป.สัมพันธ์พาณิชย์.
- สุชาดา ทวีสิทธิ์ .(2547). **เพศภาวะ : การท้าทายร่างกาย การค้นหาตัวตน**.
เชียงใหม่ : ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
และมูลนิธิริออคกี เฟลเลอร์.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม .(2556). **สารประชากร** มหาวิทยาลัยมหิดล.
ปีที่ 22 มกราคม 2556.
- อคิน รพีพัฒน์(เขียน) ม.ร.ว.ประกายทอง สิริสุขและพรรณิ สรงบุญมี(แปล) .
(2518). **สังคมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น พ.ศ.2325-2416**.
กรุงเทพมหานคร : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2552). **คิดอย่างมิเชล ฟูโกต์ คิดอย่างวิพากษ์
จากวาทกรรมของอัตบุคคลถึงจุดเปลี่ยนของอัตตา**.พิมพ์
ครั้งที่ 1 เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

